

המכון לחקר החינוך הקבוצי - אורנים

המכון הוא חלק אינטגרלי של אורנים, בית הספר לחינוך של התנועה הקבוצית. תפקיד המכון הוא לטפח ולתאם מחקר חינוכי ופסיכולוגי בקבוץ.

לפי החלטת ברית התנועה הקבוצית מטרת המכון הן :

1. עריכת מחקר עצמאי בקבוץ בתחום החינוך והפסיכולוגיה.
2. השתתפות במחקרים מסוימים הנערכים ע"י חוקרים מחוץ למכון.
3. אישור הצעות מחקר חינוכי ופסיכולוגי, שמדענים ואוניברסיטאות בארץ ובחו"ל מציעים לערוך בקבוץ. אישור תכניות מחקר בתחומים אלה הנו הרשות הבלעדית של המכון.
4. סיפוק מידע וסיוע לחוקרים הזקוקים לכך.
5. ריכוז ואיסוף כל הנתונים והפרסומים הרלבנטיים על החינוך הקבוצי.

המבנה הארגוני

המנהל : ד"ר מנחם גרסון (קבוץ הזורע).

הגוף הקובע את מדיניות המכון הוא המזכירות המתכנסת ארבע פעמים בשנה לשם קביעת מדיניות המחקר לטווח ארוך וכן לשם אישור מחקרים. המזכירות מורכבת מחברי המכון, הנהלת אורנים, נציגי מחלקות החינוך של שלוש התנועות הקבוציות, מנהלי שלוש התחנות להדרכת הילד ונציגי המרכזים למחקר חברתי.

ועדה פעילה אחראית לעבודה שוטפת של המכון, ועוסקת בניפוי תוכניות מחקר לפני הגשתן להערכה אישית והבאתן לאישור המזכירות.

המכון שומר על קשר קבוע עם כל הקבוצים באמצעות "נאמנים" המקבלים אינפורמציה ומסייעים לחוקר לבצע את תוכניתו בקבוצים.

פ ר ס ו מ י ס

המכון מוציא את "ידיעות המכון". החוברת מכילה עבודות מחקר ונושאים רלבנטיים למחקר שיש בהם עניין. היא מיועדת לקבוצים, אוניברסיטאות ומוסדות חינוך. עד עתה הופיעו חמש חוברות.

תוכניות מחקר של המכון

1. ע"י חברי המכון

ד"ר מנחם גרסון : המטפלת בגיל הרך, גישתה החינוכית, דענתיה והישיגי ילדי קבוצתה בהתנהגות אוטונומית.

גישתה החינוכית של המטפלת, הערכה עצמית של עבודתה, הישגים של ילדי קבוצה בהתנהגות אוטונומית נחקרו במדגם מייצג של 106 מטפלות משלוש התנועות הקבוציות. המחקר מבוסס בעיקר על הסתכלות שיטתית בעבודת המטפלת עם קבוצתה ומדידה ע"פ סולם עמדות. (פורסם בחקר "ידיעות" מס. 5, ינואר 1971).

יציבות המטפחה בקבוץ - סקר שבוצע ב- 142 קבוצים בסנת 1962, פורסם בספרו של המחבר "חינוך ומטפחה בקבוץ" (ספרית הפועלים, תל-אביב, 1968, עברית). עומדים לחזור על הסקר ב- 1972.

ד"ר מנחם גרסון

ומיכאל נתן : סקר המטפלות בגיל הרך בתנועה הקבוצית

הסקר אסף מידע דמוגרפי מקיף בנושאים כמו : גיל, רקע חינוכי והכשרה מקצועית של המטפלות, גודל היחידה החינוכית בגיל הרך, סיפוק בעבודה וחילופי מטפלות. סקר דמוגרפי זה נערך לפני מחקר "המטפלת" והמדגם נלקח ממנו. (פורסם בתור "ידיעות" מס' 3, 1969).

ד"ר מנחם גרסון

וד"ר מיכאלה ליפשיץ : יחסי בניס מתבגרים בקבוץ אל הוריהם ואל בני קבוצתם. המחקר ייערך במדגם של 300 צעירים בגילים 14 ו-17, ויכלול גם הורים. המחקר יבוצע בשנת 1972.

גדעון לויץ : תאומים.

מחקר על בעיות תאומים בגיל 7 - 10 ובגיל 1 - 3, אשר מתחנכים ביחד או בנפרד. בחינת הבעיות של תלוחם בהדדית, יחסיהם האינדיבידואליים עם האם והאב וכן עם בני גילם. נערכה השוואה של ההתפתחות הסיזית והאמוציונלית. (פורסט בתור "ידיעות" מס. 2, 1968).

ד"ר שמיאל נגלר : הופעת החוויה המתקנת של בית הילדים הקבוצי בהשוואה להשפעת המסגרת המטפחתית המקובלת.

המחקר הקיף מאה נבדקים. בשלב עיבודי המחשב ומעקב. (במימון המכון לבריאות הנפש בארה"ב).

מיכאל נתן : עמדות חניכי י"ב לסאלות חברות וחינוך מיני

מחקר של 900 בוגרי כיתות המסך (י"ב) משלט הנועות הקבוציות המרכזיות. דווח ביניים : עלון המוסדות, מס' 67, יולי 1969.

על מקור ההבדלים בכמה כסרים של תאומים לעומת ילדים מלידת יחיד.

המדגם מורכב מ-20 זוגות בנות תאומות (מחצית הזוגות זהים ומחציתם תאומי אחווה), אחי התאומים ו-40 בנות בודדות. הועברו מבחני χ^2 , רווץ, בנדר ואחרים.

כמה תכונות אישיות של מתבגרים בקבוץ. השוואת תכונות אישיות אחדות של מתבגרים ילידי הקבוץ, חניכי קבוץ שלא נולדו בו ומתבגרים שמחוץ לקבוץ. נמדד בטסט C.P.I. המדגם הקיף 818 מתבגרים. עומד להתפרסם.

טוטנה טרף : כיתות רב-גיליות וחד-גיליות.

הילודה הנמוכה בקבוצים הקטנים אינה מאפשרת יצירת כחות ע"פ קריטריון של גיל אחיד. מן ההבדל הוא לצרף שני שנתונים או יותר לכחה אחת. בכחות אלה מנהלת הלמידה לעתים ברמות אחדות ולעתים ברמה אחת למרות הבדלי הגיל. מטרת המחקר היא לבדוק ולהשוות את ההישגים הלמודיים והמבנה החברתי. ייבדקו שלושים כיתות רב-גיליות ד' - ה', ה' - ו', כשחלק לומד ע"פ רמות וחלק ברמה אחידה, וכן עשרים כיתות חד-גיליות, חלקן ה' וחלקן ו'. כל הכחות בתנועה הקבוצית. בעבודה. במימון של משרד החינוך.

רענן טט : סקר על תפקידי ההורים בקבוץ וחלוקת התפקידים בינם לבין המחנכים של ילדים עד גיל 12. עומד להתפרסם.

2. תכניות מחקר בסיתוף עם המכון

ד"ר אהרון אנטונובסקי

יוסף מרקוס (M.D) ודוד כץ (המכון הישראלי למחקר חברתי סימוטי, ירושלים) כושר המנהיגות של צעירים שגדלו בקבוץ. מטרת המחקר היא לקבוע אם צעירים שגדלו בקבוץ הנם קצינים מצליחים יותר מבני גילם אשר גדלו במטפחה וכן לקבוע את הגורמים האחראיים לטונו זה. שאלות אלה קטורות לענין הרב שיט לצבא באותם הגורמים אשר קובעים את ההתפתחות כושר המנהיגות בקצינים. דו"ח טכני.

עזרא בן-דור

ודודו אפל : מוטיבציה לימודית בכיתות ההמסך שבקבוצים ב - לאה אדר "ההנעה בלמידה" (ביה"ס לחינוך של האוניברסיטה העברית ומשרד החינוך, 1969).

פרופ' אורי ברונפנברנר : (אוניברסיטה קורנל), פרופ' ר' טובל, סופי קו ונקי ואחרים. (אוניברסיטה ת"א) דגמים של סוציאליזציה בקבוץ. השלב הראשון של המחקר התקרב לסיומו. הוא חלק של תוכנית מחקר בין-לאומית אשר פרופ' ברונפנברנר מבצע בארצות שונות. המחקר עוסק בהשפעת קבוצת הגיל על ילדים בני 12 בהשוואה להשפעתם של הורים ומחנכים. האם הקבוצה בעיקרה הנה משכיר של קונפורמיזם או שהיא תומכת בסאיפה לאי-תלות. הצעה לשלב שני מורחב הוגשה למכון.

ד"ר שירלי פלדמן : (אוניברסיטה ספנפורד) תצפיות על ילדים בסיטואציה זרה. (בדפוס).

ד"ר ראובן כהן-רז : (האוניברסיטה העברית) התפתחות שכלית ומוטורית של ילדים בקבוץ, במוסדות ומספחה בישראל. התפרסם ב"מגמות" כרך 15 (4) יוני 1968 וכן ב-1968, (2) כרך 39, התפתחות הילד.

ד"ר אריה קרוגלנסקי
אוניברסיטה ת"א : הספעת ההפגזות על תפקודים פסיכולוגיים אצל ילדים. עומד להתפרסם.

ד"ר מיכאלה ליפשיץ : (אוניברסיטה חיפה) מוקד שליטה פנימי - חיצוני והיסגים של ילדי קבוץ בטרם - התבגרות.

ד"ר לסלי ריבקין : (אוניברסיטה רוצ'סטר) איטיות בן הדור השני בקבוץ (מעקב אחרי מחקרו של ספירו "ילדי הקבוץ").

ד"ר אריאלה טפירא : (אוניברסיטה ת"א) שתוף פעולה, תחרות וקונפורמיות של ילדי קבוץ וילדי עיר בישראל. 1969, (2) 40, התפתחות הילד, כרך 40.

פרופ' משה סמילנסקי : (אוניברסיטה ת"א) התפתחות אינטלקטואלית של ילדי קבוץ שהוריהם יוצאי עדות המזרח. סיוטה. המרכז למחקר חינוכי על שם רות ברסלר, ירוסלים 1968.

פרופ' ישראל צוורלינג : (בית חולים ממלכתי, ברונקס). נתוח בין-תרבותי של הבדלים בין מספחות "בריאות" ל- "פטולוגיות". לא פורסם עדיין.